Täysistunto

Keskiviikko 22.6.2016 klo 14.03—21.14

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta sekä yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 103/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

20.56 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Suomessa ostetusta kalasta vain 16 prosenttia on kotimaista. Tästä Suomessa ostetusta kalasta on 10 prosenttia kotimaassa kasvatettua kalaa ja 6 prosenttia luonnonkalaa, ja siitäkin suurin osa on merestä. Eli Suomessa syödään kyllä kalaa, kalan käyttö on opittu, mutta se kala ei ole kotimaista. Sitten kun otetaan nämä vapaa-ajankalastuksen ja kotitarvekalastuksen kalat siihen matkaan, niin sittenkään ei päästä kuin siihen, että neljäsosa Suomessa syödystä kalasta on kotimaista.

Nyt käsitellään hallituksen esitystä EU:n yhteisestä kalastuspolitiikasta ja sen kansallisesta täytäntöönpanosta. Mitä on nyt sitten tehtävissä tämän lain kautta, että saisimme Suomessa pöytään enemmän kotimaista kalaa? Merellä tapahtuvassa kalastuksessa on toivottavaa, että tämä laki auttaa siihen, että ensinnäkin kalastuskiintiöt eivät vaihtelisi niin paljon vuosittain. Järjestelmä merkitsisi käytännössä sitä, että Suomelle neuvoston asetuksella vuosittain vahvistettavat silakan, kilohailin ja lohen kalastuskiintiöt Itämerellä jaettaisiin vuosien 2011—2015 saalishistorian perusteella 10 kalenterivuoden ajan voimassa oleviksi. Elikkä jos pikkuisen saataisiin tätä hommaa kehitettyä eteenpäin, saataisiin edes merikalastusasiat vähän vahvemmalle pohjalle. Merikalastuspuolellakin meillä on kalastajien määrä vähentynyt, romahtanut todella alas.

Byrokratiaa, lakeja, eritasoisia säädöksiä ei saa tulla alalle yhtään lisää. Nykyisiäkin tulee miettiä, miten niitä saisi purettua. Erityisesti kalapuolella on tilanne se, että sen vuoksi emme saa suomalaista kalaa käytettäväksi meidän ruokapöytiin. Uusi kalastuslaki ei tavoitteistansa huolimatta selkeyttänyt ja helpottanut kaupallista kalastusta tai yleensäkään sitä, että kalaa saataisi eteenpäin ja meidän syötäväksi. Merialueillamme on pyydetty kohtalaisen hyvin, mutta sisävesistömme elikkä järvemme ovat lähes kaikki alikalastettuja. Liian vähäinen pyynti näkyy useimmissa vesistöissämme niin, että niistä ei sitten ole edes saatavilla kunnolla esimerkiksi muikkuja, vesistöt kun kaipaavat ja tarvitsevat paljon hoitokalastusta. Se on meillä tällä hetkellä aivan heikoissa kantimissa.

Sitten tässä esityksessä on yksi asia, mikä lisää byrokratiaa: tämä sisävesistöjen veneiden rekisteröintiasia. Siihen täytyy kiinnittää kyllä erityistä huomiota, koska me emme tarvitse yhtään byrokratiaa emmekä yhtään toiminnan estettä lisää. Ennemminkin meidän todellakin täytyy miettiä, miten me saisimme purettua näitä asioita. Ja jos pari prosenttia Suomessa myydystä kalasta on tätä kotimaista, järvistä saatua kalaa, niin meidän täytyy tehdä tässä isot, radikaalit muutokset. Ja vesiviljely on saatava toteutettavaksi Suomen puolella. Nyt yrittäjät siirtyvät yhä enemmän ja enemmän Ruotsin puolelle tuottamaan kirjolohta ja muita viljeltäviä kaloja, koska siellä saa ympäristöluvat helpommin ja nopeammin kuin Suomen puolella — jos Suomen puolella saa niitä juuri ollenkaan.

Sitten mennään loheen. Lohen merikalastuksen sääntelyllä on saatu aikaiseksi suuria tuloksia. Kiitos siihen vaikuttaneelle henkilölle. Täällä eduskunnassa on tehty tämän eteen paljon töitä. Tämäkin laki auttaa tätä lohenkalastusasiaa eteenpäin. Ja nyt sitten puhutaan Tornionjoesta. Tornionjokeen on noussut tänä vuonna jo yli 50 000 lohta, Simojokeen 3 500 lohta, ja nousu on menossa vasta kiivaimmillaan. Viime lauantaina oli ennätys: 6 000 lohta päivässä. On päästy huikeisiin tuloksiin ja sitä kautta on saatu viime vuosina mereen kasvamaan miljoonia smoltteja eli lohenpoikasia, ja tämä kaikki on vain sen ansiota, että on tehty järkeviä päätöksiä Itämeren kalastuksen osalta.

Nyt sitten meillä on kyllä ongelmana nämä hylkeet ja norpat, siis itämerennorpat. Se tilanne pitäisi saada rauhoittumaan ja monta muuta asiaa, mutta näistä ei tässä kyseisessä laissa ollut sanaakaan mainittuna.

Ja nyt sitten olen tästä kehityksestä ja hallitusohjelmalinjauksesta erittäin tyytyväinen, jotta me saamme sen lohen nyt nousemaan. Hallitusohjelmassa on esillä sininen biotalous ja vaelluskala-asiat. Kemijoellakin on työt nyt aloitettu tämän vaelluskala-asian osalta, ja toivottavasti saamme tällä työllä tuloksena sen, että joku päivä minä saan kotirannassani, Kemijoen latvoilla, Tenniön rannoilla, pyytää jokeen noussutta lohta.

21.01 **Kari Kulmala ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen tavoitteena on ajanmukaistaa EU:n yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanoa koskeva lainsäädäntö vastaamaan niitä muutoksia, joita lain säätämisen jälkeen on tapahtunut unionin ja kansallisessa lainsäädännössä ja kalastuksessa yleisesti. Uudistuksella pyritään varmistamaan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan tehokas kansallinen täytäntöönpano sekä turvaamaan kalakantojen kestävä ja taloudellisesti kannattava käyttö nykyistä paremmin.

Lain keskeisenä tavoitteena on kaupallisen kalastuksen kannattavuuden ja toimintaedellytysten parantaminen. Mielestäni esitys on tarpeellinen ja vähintäänkin ajankohtainen, koska uusi kalastuslaki ja sitä täydentävä asetus tulivat voimaan vuodenvaihteessa.

Esityksen mukaan kaupalliselle kalastukselle ehdotetulla lailla on taloudellisia vaikutuksia erityisesti tavoitteena olevan alan kannattavuuden paranemisen kautta sekä toimijakohtaisten kiintiöiden käyttömaksujen muodossa ja toimijakohtaisia kiintiöitä koskevien velvoitteiden noudattamatta jättämisestä määrättävien rikkomusmaksujen muodossa. Onkin huomioitava, että päätoimisten kaupallisten kalastajien määrä on romahtanut viimeisen kymmenen vuoden aikana noin puoleen. Samalla kaupallisten kalastajien siirtyminen osa-aikaisiksi tai muuten jättämällä kalastus taloudessa pienempään rooliin on lisääntynyt. Tämänkaltainen kehitys vaikuttaa radikaalisti kotimaisen kalan saatavuuteen tulevaisuudessa. Tämä hallituksen esitys voisi osaltaan lisätä mielenkiintoa kaupallista kalastusta kohtaan.

Kaupallinen kalastus keskittyy entistä enemmän sesonkeihin, jolloin kalaa on paljon. Tällöin mukaan ilmestyvät myös täysin osa-aikaiset harrastajat sekä kalan harmaa myynti. Seuraa markkinoiden ylikuumeneminen ja pahimmallaan kalan hinnan romahdus. Mielestäni kalastusalalla pitäisi olla selkeä sopimuskalastajajärjestelmä, joka takaisi kaupalliselle kalastajalle vuoden ympäri kohtuullisen hinnan. Tämänhetkiseen tilaan on syytä yhtä paljon niin kalastajissa kuin ostajissakin.

Kalat ovat liikkuva luonnonvara, joten niitä pidetään yhteisenä omaisuutena, jonka käyttöä koskevat yhteiset säännöt. Yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen tavoitteena onkin varmistaa kalakantojen kestävä ja vastuullinen hyödyntäminen. Kalastuksessa kuitenkin unohtuu helposti, että vesialueellakin on omistaja. Kalastusoikeus kuuluu ensisijaisesti vesialueen omistajalle. Omistaja voi olla yksityinen kiinteistö tai valtio, tai vesialue voi olla usean kiinteistön yhteinen.

Vuodenvaihteessa voimaan tullut uusi kalastuslaki on herättänyt huolta vesialueen omistajan oikeudesta päättää kalastusoikeudesta. Kalavedet nauttivat perustuslain takaamaa omistusoikeuden suojaa. Voimassa olevan lain mukaan paikallinen ely-keskus voi kuitenkin myöntää kaupalliselle kalastajalle luvan kalastaa vesialueella ilman vesialueen omistajan lupaa. Tämä tuntuu aika erikoiselta. Jos sinulla on esimerkiksi puutarha, missä olet vuosikausia kasvattanut porkkanoita, niin miten joku voi antaa luvan jollekin toiselle kerätä porkkanasi pois? Tällaista toimintaa en ihan heti maalaisjärjellä ymmärrä.

Hallituksen esityksessä mainitaan myös, että saaliiden pois heittämisen kieltäminen on vuonna 2013 säädetyn yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevan asetuksen merkittävin uudistus. Kaupallisen kalastuksen harjoittajat eivät enää saisi heittää saalista takaisin mereen, vaan saalis tulee purkaa maihin. Kielto koskee myös alamittaisia kaloja, jotka aikaisempien säännösten mukaan on täytynyt heittää takaisin mereen. Itämerellä purkamisvelvoite koskee silakkaa, kilohailia, turskaa, lohta ja punakampelaa.

Pitäisin hyvänä, ettei myöskään vapaa-ajankalastajien kiinteisiin pyydyksiin jääneitä kuolleita alamittaisia kaloja tarvitsisi laskea takaisin veteen. Ei ole kovin mielekästä laskea 59 senttimetrin kokoisia kuolleita taimenia tai lohia verkosta takaisin veteen, koska ne maistuvat kermaperunoiden kanssa ihan yhtä hyviltä kuin senttiä pidemmätkin.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on varsin hyvä, mutta parempikin se voisi olla.

21.06 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä esitys Euroopan yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta sisältää ihan asiallisia näkökulmia, ja haluan tässä puheenvuorossani ottaa itse asiassa osaa siihen keskusteluun, mihin edustaja Maijala päätti oman puheenvuoronsa, liittyen loheen.

Suomen tavoitehan on ollut se, että sekakantakalastuksesta siirryttäisiin kohti kantakohtaista kalastusta. Tämä olisi etenkin lohelle erittäin tärkeä kysymys nyt, kun murros on saatu tehtyä. Ja kun vapaana virtaaviin suuriin lohijokiimme on alkanut nousemaan enenevässä määrin lohta, tämä tukisi sitä kehitystä. Toivottavasti Suomi eurooppalaisissa pöydissä tuo sitten esille sekakantakalastuksen ongelmallisuutta meidän näkökulmastamme.

Valitettavasti on kuitenkin niin, että lohikantaan kohdistuu edelleenkin paineita, ja sen kannan paineen lisäksi on tullut myös uusia ilmiöitä kesäisellä Tornionjoella liittyen siihen tautiin, josta emme vielä tiedä, mikä se on — onko kysymyksessä kalan pinnalla oleva, vesistössä oleva vai missä oleva syy siihen, miksi lohia mystisesti menehtyy. Siksi olisi hirvittävän tärkeää, että tänä kesänä voitaisiin tehdä parempaa tutkimusta siitä ja että Evira

saisi riittävästi kuolleita lohia — toki toivotaan, että niitä ei tulisi ollenkaan mutta myös että saadaan selvitettyä, mistä on kysymys, koska lohella on kyllä Pohjois-Suomelle erittäin suuria vaikutuksia. Euroopan pisin vapaana virtaava joki on myös suurin lohijokemme, ja olisi hyvä, että saisimme myös sivuhaaroihin, aivan kuten edustaja Maijala täällä totesi, lohta viimein nousemaan. Simojoen lohikanta on kovin heikko, vaikka sekin on kasvamaan päin, joten työtä kyllä kovasti vielä riittää.

21.08 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä kyseessä oleva asia liittyy erittäin läheisesti kotimaiseen kalastuslakiin ja siihen liittyviin asioihin. Kalastuslaki tuli uutena tämän vuoden alusta voimaan, ja nyt sitten, kun sitä lakia on alettu toteuttamaan, siinä on tullut esille hyvin monia eri kohtia, mitkä vaativat varmaan korjaamista. Kenelläkään meistä ei varmasti ole tarkoitus, että lakia aletaan kokonaan rakentamaan uusiksi, sillä lakia rakennettiin 7 vuotta. Se oli iso ja raskas prosessi kokonaisuudessaan.

Nyt sitten luettelen muutamia kohtia, joista meille Kalatalouden Keskusliittoon ja minulle muutenkin henkilökohtaisesti on tullut esille, että ne tarvitsisivat korjaamista: Elikkä ensimmäinen asia on se, mistä keskusteltiin reilu vuosi sitten kaikkein eniten. Se on tämä verkkojen määrä elikkä se, montako verkkoa saapi laittaa vesille. Lakiinhan tuli sillä tavalla, että on korkeintaan 240 metriä venekuntaa kohden, ja tämä tarkoittaa käytännössä kahdeksaa verkkoa. Sinänsä hyvä asia, tietyissä paikoissa Suomea, mutta Suomi on iso maa, eikä verkkojen määristä pidä päättää laissa, vaan niistä pitää päättää ehdottomasti tietyillä alueilla. Kaksi verkkoa on täällä etelässä monin paikoin ihan sopiva määrä, mutta esimerkiksi meidän alueellamme on kokonaan erilainen tilanne.

Tätä verkkojen rajoitusta minä olen verrannut siihen, että sinä olet oikein rikas, sinulla on iso talo, siinä on kymmenen huonetta, mutta laki sanoo, että saapi käyttää korkeintaan kahdeksaa huonetta, niin että et sinä käytä kuin kahdeksaa huonetta. Sinä olet iso vesioikeuksien omistaja, sinä omistat paljon vesioikeuksia, olet tottunut kotitarvekalastuksen myötä paljon syksyisin pyytämään kalaa ja laittamaan pakastimen täyteen kalaa, mutta laki sanookin, ettet sinä saa käyttää kuin kahdeksaa verkkoa.

No, sitten toinen, isompi asia tässä kalastuslaissa, mikä vaatii nyt hyvin pikaista korjaamista, on sitten tämä kalastusluvan hankinta-asia. Kalastuslupahan vaatii tällä hetkellä aika vahvaa rekisteröintiä, se on hyvin byrokraattinen kokonaisuus. Sinänsä ok, jos on kyse vuoden luvasta, mutta kun meillä on matkailukalastajia, jotka tulevat esimerkiksi tunniksi kalastamaan, niin niille kaikille tunnin kalastaville matkailijoille — kun esimerkiksi oppaalla on vaikkapa 30 turistia, jotka menevät kalastamaan siitä rannasta — se vaatii älyttömän byrokraattisen, todella raskaan rekisteröinnin.

Kolmas asia on sitten se, että EU-säädökset, mitkä tänään tulivat tässä esille, vaativat tiettyjä muokkauksia tähän meidän lakiimme.

Neljänneksi, tässä laissa on se, että pohjoisten kuntien lohen ja taimenen pyyntiasia lopetettiin. Elikkä kun sen piti olla selvä asia, että paikallisten oikeus lohen ja taimenen pyyntiin jatkuupi entiseen tyyliin valtion vesillä, niin yhtäkkiä siinä kävikin niin, ettei se ollutkaan enää mahdollista. Minä kyllä omalta osaltani olin siinä lain valmistelussa hyvin aktiivisesti matkassa, mutta missään ei tullut esille muuta muutosta kolmen pohjoisimman kunnan osalle kuin se, että jatkossa saapi pyytää ainoastaan oman kunnan alueelta kaikkia kaloja. Mutta yhtäkkiä nytten tulikin kesken kaiken tilanne, että lohta ja taimenta ei saisikaan alkaa pyytämään enää valtion vesiltä.

Seuraavaksi tässä laissa on tämmöinen kohta kuin Inarijärven vesioikeuksien omistajien oikeusasia. Sen kanssa on kyllä vielä petraamista ja korjaamista.

Seuraavaksi, kalan kaupallinen käyttö esimerkiksi eri tapahtumissa. On tiettyjä tapahtumia ja toimintoja, joissa saatetaan esimerkiksi haukea saada iso määrä tai jotakin niin sanottua roskakalaa, särkeä, ahventa, niin jos sitä ei ole kaupallinen kalastaja pyytänytkään, niin yhtäkkiä käypi niin, että paikallinen yrittäjä ei saa ottaa sitä käyttöönsä. Elikä tämmöistä toimintaa täytyy ehdottomasti helpottaa ja nopeuttaa, että saataisiin sitä kalaa käytettyä.

Sitten tässä laissa on muutamia ihan teknisiä korjattavia asioita, muun muassa tämä, että kalastusalueet muutetaan kalatalousalueiksi. Siinä on vuosilukujen kanssa pieniä ongelmia, että siinä katkeavat tietyt asiat välillä.

Eli tämä kalastuslaki on saatu nyt jo liikkeelle, mutta paljon korjattavaa ja muokattavaa siinä varmaan on. Mutta minä uskon, että me tämän kesän nyt tällä menemme eteenpäin, katsomme, mitä kaikkia muutostarpeita tässä nyt sitten tulee esille, ja alamme korjaamaan tiettyjä tarvittavia asioita sitten syksyllä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.